

La coca amb cireres

Salvador Palomar

A Reus i en altres poblacions del Camp, la festa de Corpus s'associa a un dolç producte de menjar tradicional: la coca amb cireres, que no «de cireres». Aquesta és una petita joia del nostre patrimoni gastronòmic que es consumeix en els mesos on abunda aquesta fruita. En el cas reusenc, té el valor afegit d'estar vinculada tradicionalment al costum infantil d'anar a seguir els gegants, la vetlla de Corpus. Una pràctica que s'ha conservat, de forma més institucionalitzada, en el repartiment de coques que es fa als xiquets i xiquetes de les escoles de Reus, un costum que ve d'anys.

Pel que fa als orígens, com és habitual en la gastronomia popular, cal pensar que es menja allò que hi ha a l'abast. I, en temps de primavera, a les portes de l'estiu, les cireres són indubtablement un complement saborós a la coca ensucrada, ben present en moltes festes. Es tracta d'una coca que s'elabora habitualment als forns i pastisseries, no a casa. Antigament, com passava amb altres menjars, la gent que tenia cirerers a casa, portava les cireres al forn perquè els hi prepararessin les coques.

Quant al costum de menjar-ne per Corpus, no se sap quan va començar, si és que té sentit pensar que hi ha un punt de partida. En tot cas, hi ha una llegenda reusenca –aplegada de la tradició oral per Güell i Mercader– que situa l'inici d'aquesta pràctica en les coques que obsequiava, a mitjan segle XIX, un sabater del carrer de les Galanes que alhora era l'encarregat del pes de la farina a la fàbrica propera, la Farinera. Amb el producte que pacientment aplegava, durant tot l'any, a partir de les mostres, elaborava unes coques que repartia entre el poble.

Podem creure que el costum va aparèixer simplement perquè, en aquests dies de primavera, els forns feien coques i perquè els gegants han tingut sempre un atractiu notable per als més petits. Però les llegendes serveixen per afegir valor simbòlic, no per repetir allò que sembla obvi: canalla seguint els gegants i menjant allò que els agrada. Sigui o no certa l'explicació, a mitjan segle XIX, Antoni de Bofarull ja descriu el costum:

«Lo mismo antes que ahora, los gigantones y la tarasca, son en mi concepto la parte más interesante de la fiesta, porque llevan en pos de sí un ejército de chiquillos, cuya mayor parte anda provista con la indispensable torta con guindas o cerezas, como a nutritivo que debe dar fuerza a sus pulmomes para producir aquella atronadora bataola de gritos y chillidos.»

El dia de Corpus de 1898, el diari reusenc Lo Somatent es lamentava, explicant que «ahir a la tarde recorregueren nostres carrers los gegants, acompanyats per una munió de noyets. Pochs s'hi vegeren que seguint antiga costum hi anessin ab la coca en cireras». De fet, aquell fou un any difícil –per les notícies que arribaven de la guerra– i el municipi va optar per suprimir les demostracions festives per Sant Pere. Tanmateix, el costum no es va perdre. El 1909, llegim a Foment:

«Aquesta tarda, a les tres, sortiran del Hospital Civil, a recorre 'ls carrers d'aquesta ciutat, los gegants y la mulassa qu'han de portar alegria a la gent menuda. Les coques ab cireres es de creure tindran una bona venda a fi de que la brivalla celebri la tradicional festa d'avuy.»

A les primeres dècades del segle XX es començà a repartir coca amb cireres entre la canalla. Ens ho confirma, el 1931, el corresponsal de La Vanguardia a Reus, quan escriu:

«Hoy jueves, festividad del Corpus, y siguiendo costumbre tradicional, serán repartidas a las cinco de la tarde, en e] paseo de Mata, mil "coques amb cireres" a todos los niños y niñas que se presenten a recogerlas, siguiendo también costumbre antigua yendo detras de los gigantes cuando éstos recorran las calles de la población, al son de las dulzainas y de los tamboriles.»

Després de la Guerra Civil, el costum es repren amb la canalla acollida a les institucions benèfiques.

També a Tarragona ha estat prou comú menjar coques amb cireres per Corpus. I sembla que també el repartir-ne en algun moment. Si més no, a La Vanguardia del 8 de juny de 1966, llegim:

«TARRAGONA: Restablecimiento de una tradición popular de la víspera del Corpus Tras haberse extinguido la costumbre hace casi medio siglo, hoy volverá a repartirse a los niños la 'coca amb cireres'»

A Tarragona hi havia la creença de que el Negrito, el popular gegantó de la ciutat, repartia coques amb cireres entre la canalla. Si més no, les mares les oferien als seus fills, dient que els hi havia donat aquest gegant. Algunes pastisseries les anunciaven com a pròpies de les diades festives del juny.

En l'actualitat, a Reus, l'antic dijous de Corpus –la celebració ha estat traslladada al diumenge– els gegants surten a ballar a la plaça del

Mercadal i l'Ajuntament, amb la col·laboració del gremi de pastissers,
reparteix coques als escolars.

Salvador Palomar
Juny de 2011